

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Elišky Cihlářové a soudců JUDr. Jaroslava Hubáčka, JUDr. Karla Šimky, JUDr. Milady Tomkové a JUDr. Bohuslava Hnízdila v právní věci žalobce: **nezl. B. D.,** zastoupený zákonnou zástupkyní N. D. a Mgr. Dagmar Rezkovou Dřímalovou, advokátkou, se sídlem Muchova 9/223, Praha 6, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra,** se sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 27. 8. 2010, č. j. 4 Az 21/2009 - 30,

takto:

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 27. 8. 2010, č. j. 4 Az 21/2009 - 30, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 27. 8. 2010, č. j. 4 Az 21/2009 - 30, byla zamítnuta žaloba podaná žalobcem (dále jen „stěžovatel“) proti rozhodnutí Ministerstva vnitra, odboru azylové a migrační politiky (dále jen „ministerstvo“) ze dne 2. 12. 2009, č. j. OAM-190/LE-05-05-2009, kterým bylo rozhodnuto, že se stěžovateli neuděluje mezinárodní ochrana podle ustanovení § 12 až § 14b zákona č. 325/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „ zákon o azylu“). Městský soud při svém rozhodování vyšel z toho, že stěžovatel v žádosti o udělení mezinárodní ochrany uvedl, že se narodil na území České republiky, je běloruské národnosti, pravoslavného vyznání a bez politické příslušnosti. Jeho matka měla v Bělorusku problémy, za něž jí hrozilo uvěznění, neboť se jako svědkyně nedostavila k výslechu. Při návratu do země původu by se proto mohlo stát, že bude uvězněna a stěžovatel umístěn do dětského domova. Z těchto skutečností pak městský soud dovodil, že stěžovatel nemohl vyvíjet v Bělorusku žádnou politickou činnost, a proto na něho nelze vztáhnout ust. § 12 zákona o azylu. Zákonná zástupkyně stěžovatele nebyla v zemi původu pronásledována a lze tedy

dovodit, že by ani stěžovateli nehrozilo pronásledování z důvodů rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů, a to rovněž i z důvodu jeho věku. Stěžovatel nebyl dítětem azylanta a již z tohoto důvodu nesplňoval zákonné podmínky pro udělení mezinárodní ochrany podle ust. § 13 zákona o azylu. Stěžovateli nebylo možno udělit mezinárodní ochranu ani podle ust. § 14 zákona o azylu, protože na základě údajů sdělených jeho zákonnou zástupkyní nebyly shledány žádné důvody zvláštního zřetele hodné pro udělení mezinárodní ochrany. Stejně tak nebyly shledány ani důvody k udělení doplňkové ochrany podle ust. § 14a zákona o azylu, protože rozhodnutím ministerstva č. j. OAM-1-501/VL-20-PA03-PD1-2007 nebyla zákonné zástupkyni stěžovatele prodloužena doplňková ochrana. Jelikož jí již nehrozí žádná újma, neměla by hrozit ani stěžovateli. Stěžovatel jako nezletilá osoba není rodinným příslušníkem osoby požívající doplňkové ochrany, a proto nebylo možno aplikovat ani ust. § 14b zákona o azylu.

Proti tomuto rozsudku podal stěžovatel v zákonné lhůtě kasační stížnost, kterou opřel o důvody uvedené v ust. § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s. V kasační stížnosti uvedl, že jeho matce byla rozhodnutím ministerstva ze dne 21. 4. 2008, č. j. OAM-1-501/VL-20-05-2007, udělena podle ust. § 14a zákona o azylu doplňková ochrana na dobu 18 měsíců. Při rozhodování ministerstvo přihlédlo kromě jiného i k situaci ohledně dodržování lidských práv v Bělorusku a zejména k tomu, že prezident Lukašenko v prosinci 2005 podepsal zákon č. 71-3, jehož nové paragrafy zavedly odpovědnost za diskreditaci republiky. Situace v Bělorusku tedy nebyla natolik uspokojivá, aby umožňovala bezpečný návrat jeho matky do země původu. Matka, která v té době již požívala doplňkové ochrany, následně požádala o udělení mezinárodních ochrany i pro stěžovatele, protože se obávala návratu do Běloruska, kde by jí a stěžovateli hrozily problémy. Ministerstvo, ale ani městský soud, při svém rozhodování nezohlednilo nebezpečí represe ze strany běloruských státních orgánů, a to i v podobě trestního stíhání matky. Problémy spočívající v možném uvěznění matky za opoziční činnost by pak měly dopady i na osobu stěžovatele. V případě, že by matka byla uvězněna a vystavena represi státních orgánů, neměl by se o stěžovatele kdo postarat. Ze všech výše uvedených důvodů stěžovatel navrhl, aby napadený rozsudek městského soudu byl zrušen a věc byla tomuto soudu vrácena k dalšímu řízení.

Ministerstvo ve vyjádření ke kasační stížnosti označilo stěžovatelovy obavy za nedůvodné. Neúspěšní žadatelé o azyl nejsou po návratu do Běloruska nijak perzekuováni. Proto ministerstvo navrhlo zamítnutí kasační stížnosti.

Nejvyšší správní soud se po shledání přípustnosti kasační stížnosti se zabýval její přijatelností, tedy otázkou, zda svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Vymezení institutu přijatelnosti kasační stížnosti ve věcech mezinárodní ochrany se Nejvyšší správní soud podrobně věnoval např. v usneseních ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, publ. pod č. 933/2006 Sb. NSS, ze dne 4. 5. 2006, č. j. 2 Azs 40/2006 - 57, dostupné na www.nssoud.cz, v nichž dospěl k závěru, že o přijatelnou kasační stížnost se může jednat mimo jiné tehdy, pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele. Tak tomu je i v daném případě, a proto je kasační stížnost přijatelná.

Poté, co byla kasační stížnost shledána přijatelnou, mohl se Nejvyšší správní soud zabývat důvodností kasační stížnosti, kterou posuzoval v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů (§ 109 odst. 2, 3 s. ř. s.).

V průběhu správního řízení bylo zjištěno, že se stěžovatel narodil na území České republiky. Důvodem podání žádosti o udělení mezinárodní ochrany je snaha vyhnout se návratu do Běloruska, kde jeho matce hrozí nebezpečí uvěznění a stěžovatel by pak zůstal osamocen a bezprizorní. Rozhodnutím ministerstva ze dne 21. 4. 2008, č. j. OAM-1-501/VL-20-05-2007 byla matce stěžovatele udělena doplňková ochrana podle ust. § 14a zákona o azylu na dobu 18 měsíců s odůvodněním, že v Bělorusku byl v té době schválen zákon, podle něhož měl být trestně stíhán ten, kdo poskytne cizí vládě lživé údaje o politické, ekonomické nebo vojenské situaci v Bělorusku a v případě matky stěžovatele nebylo možné vyloučit, že tohoto zákona nebude užito proti ní. Doba platnosti této ochrany vypršela dne 13. 11. 2009. Dne 8. 10. 2009 podala matka stěžovatele žádost o prodloužení doplňkové ochrany a rozhodnutím ministerstva ze dne 10. 11. 2009, č. j. OAM-1 501/VL-20-PA03-PD1-2007. Této žádosti nebylo vyhověno, protože nebyl zaznamenán případ, kdy by po návratu do vlasti byla perzekuována osoba jen kvůli tomu, že neúspěšně v zahraničí žádala o azyl. Rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 27. 8. 2010, č. j. 4 Az 20/2009 - 29 byla zamítnuta žaloba matky stěžovatele, kterou proti tomuto strávnímu rozhodnutí podala. Rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 7. 2011, č. j. 2 Azs 18/2011 - 86, pak byl tento rozsudek zrušen a věc byla vrácena městskému soudu k dalšímu řízení.

Nejvyšší správní soud předesílá, že postavení nezletilého dítěte žádajícího o mezinárodní ochranu se zpravidla odvíjí od rodičů žádajících o udělení mezinárodní ochrany. Je proto plně na místě, aby jejich žádosti, resp. žádosti všech rodinných příslušníků, které jsou vzájemně provázané a dotýkají se rodiny jako celku, byly posuzovány synchronně a ve vzájemné souvislosti při respektování specifických a plně individualizovaných důvodů vztahujících se výhradně pouze k některému z rodinných příslušníků. Současně je žádoucí, aby o jejich žádostech bylo rozhodováno, pokud možno, ve stejný časový okamžik.

Ve vztahu k nezletilým dětem je především třeba respektovat čl. 3 (předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí je zájem dítěte) a čl. 9 (zajištění toho, aby dítě nemohlo být odděleno od svých rodičů proti jejich vůli) Úmluvy o právech dítěte (sdělení č. 104/1991 Sb.). Nezletilým dětem, bude-li to v jejich zájmu, je třeba umožnit další pobyt v České republice. V tomto ohledu lze např. využít ust. § 79 odst. 5 zákona o azylu, podle kterého ministerstvo může výjimečně povolit poskytnutí stravy a ubytování v azylovém zařízení nezletilému rodinnému příslušníku, u něhož bylo řízení o udělení mezinárodní ochrany ukončeno, pokud jeho zákonný zástupce je žadatelem o udělení mezinárodní ochrany.

Ve prospěch argumentu potřeby zachování celistvosti rodiny lze poukázat i např. na Úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod a na ni navazující judikaturu Evropského soudu pro lidská práva (sdělení č. 209/1992 Sb.), kterou by bylo možné mutatis mutandis vztáhnout i na posuzovanou věc s tím, že vrácení nebo

vypovězení nezletilého dítěte ze země, v níž pobývá jeho matka, by mohlo znamenat narušení práva dětí na rodinný život a zakládat porušení čl. 8 citované Úmluvy.

V daném případě městský soud rozhodoval o žalobách stěžovatele a jeho matky ve stejný časový okamžik. Rozsudkem ze dne 27. 8. 2010, č. j. 4 Az 20/2009 - 29 zamítl žalobu matky stěžovatele proti rozhodnutí ministerstva ze dne 10. 11. 2009, č. j. OAM-1-501/VL-20-PA03-PD1-2007, kterým jí nebyla prodloužena doplňková ochrana, a rozsudkem ze dne 27. 8. 2010, č. j. 4 Az 21/2009 - 30, zamítl žalobu stěžovatele proti rozhodnutí ministerstva ze dne 2. 12. 2009, č. j. OAM-190/LE-05-05-2009, kterým bylo rozhodnuto, že se mu neuděluje mezinárodní ochrana.

Rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 7. 2011, č. j. 2 Azs 18/2011 - 86, pak byl ke kasační stížnosti matky stěžovatele zrušen rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 27. 8. 2010, č. j. 4 Az 20/2009 - 29 a věc byla vrácena městskému soudu k dalšímu řízení. V tomto rozsudku Nejvyšší správní soud především uvedl, že „*V nyní posuzovaném případě byl stěžovatelce dán prostor, aby prezentovala svůj příběh. Ten neměla možnost podpořit důkazními prostředky. V souladu se shora shrnutou judikaturou pak bylo na správním orgánu, aby příběh porovnal se zprávami o zemi původu, eventuálně našel v příběhu takové vnitřní rozpory a nekonzistentnost, že by – poté, co by dal stěžovatelce možnost případné rozpory ozřejmit či vysvětlit – již nebylo třeba popsanou (smyšlenou) konkrétní situaci se zprávami porovnávat. V daném případě ovšem žádné vnitřní rozpory ve stěžovatelčině výpovědi nejsou.*

Stěžovatelka od počátku uvádí, že k větší politické angažovanosti ji dohnala situace v jejím bytovém družstvu, které bylo zkorumpované. Tuto situaci se snažila řešit, ale bezvýsledně. Po této zkušenosti spolu s manželem ve své domovské zemi začala distribuovat protirežimní letáky a tiskoviny (popsala přesné názvy opozičních novin), byť nebyla členkou opozičního uskupení. Kvůli této aktivitě se o ni zajímala policie, která po ni požadovala, aby svědčila proti opozičnímu aktivistovi S. G. z Běloruské národní fronty, který byl jejich kamarádem. Na předvolání ale s manželem nereagovali, neboť proti němu svědčit nechtěli. Byli poučeni o možnosti, že kvůli tomu proti nim může být zahájeno trestní stíhání. Stěžovatelka rovněž uvedla, že se účastnila protirežimní demonstrace (popsala přesné datum i místo jejího konání i řadu dalších podrobností). Na této demonstraci byla zraněna po úderu obuškem. Po uvedených událostech se rozhodla Bělorusko opustit.

Ve spise jsou založeny zprávy o zemi původu. Z nich plyne, že vláda nedodržuje lidská práva, dochází ke svévolnému zatýkání, výsledek soudu bývá určen dopředu. Není pravda, jak uvedl městský soud, že zatýkání se týká jen vůdčích osobností opozičního hnutí. Často dochází k bití a zatýkání osob jen pro jejich účast na opozičních demonstracích (viz zpráva Ministerstva zahraničí Spojených států amerických o dodržování lidských práv v Bělorusku ze dne 25. 2. 2009, str. 3).

Z uvedeného je patrné, že stěžovatelčin příběh plně zapadá do rámce, který byl utvořen předmětnými zprávami. Žádost a následný pohovor nejsou ve vzájemném rozporu. Všechny události popsala stěžovatelka shodně a rovněž názvy opozičních tiskovin přesně odpovídají těm, které uvedla stěžovatelka ve výpovědích.

Samotná skutečnost, že osoby žádající o azyl nejsou bez dalšího po návratu perzekuovány, jak vyplývá ze zpráv, nepostačí k závěru, že stěžovatelce neměla být doplňková ochrana udělena. Stěžovatelčina situace je v tomto ohledu specifická. Stěžovatelka totiž není obyčejným ekonomickým běžencem. Opakovaně uvádí, že v Bělorusku po stránce životní úrovně nestrádala. Měla práci a vlastní byt, který ve své domovině zanechala. Ještě před svým útěkem z vlasti byla předmětem pozornosti policie a navíc v České republice se zapojila do běloruských opozičních aktivit. Její fotografie z pražské demonstrace proti režimu prezidenta Lukašenka byla zveřejněna v opozičním tisku v Bělorusku. Opoziční noviny jsou přitom, jak plyne ze zpráv o zemi původu, monitorovány státním aparátem. Tyto skutečnosti mohou vést státní represivní složky k tomu, že stěžovatelka bude podrobena jinému režimu než ti, kteří v zahraničí žádali o azyl bez předchozího konfliktu se státní mocí. Nejde přitom jen o užití příslušného ustanovení zákona, který zakazuje šířit v zahraničí negativní zprávy o Bělorusku, ale především o to, že nelze vyloučit, že by stěžovatelka nečelila stejnému či horšímu zacházení, jakému čelila v době před svým odjezdem. V tomto směru se městský soud i žalovaný až příliš lehce vypořádali s tím, že byt, který stěžovatelka v Bělorusku zanechala, je státní mocí sledován. Obavy z toho pramenící oba orgány považují jen za hypotetické a blíže nepodložené. Znovu je však v této souvislosti nutné připomenout konstantní judikaturu Nejvyššího správního soudu (rozsudek ze dne 21. 12. 2005, č. j. 6 Azs 235/2004 - 57, www.nssoud.cz): „[n]ení povinností žadatele o azyl, aby pronásledování své osoby prokazoval jinými důkazními prostředky než vlastní věrohodnou výpovědí. Je naopak povinností správního orgánu, aby v pochybnostech shromáždil všechny dostupné důkazy, které věrohodnost výpovědí žadatele o azyl vyvracejí či zpochybňují.“

Závěrem lze ve vztahu k tomu, že žalovaný i městský soud poukazovali na to, že stěžovatelka nepatřila k vůdčím představitelům opozičního hnutí, upozornit na závěry rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 12. 2005, č. j. 6 Azs 235/2004 - 57, www.nssoud.cz, které se dokonce vztahují k § 12 zákona o azylu, což je ustanovení „přísnější“ z hlediska podmínek pro udělení tohoto způsobu ochrany. Toto rozhodnutí se přitom dotýká situace přímo v Bělorusku. Soud uvedl, že nelze odůvodnit nesplnění podmínek § 12 zákona o azylu jen proto, že žadatel nezastával zásadním způsobem veřejně své politické názory a jeho aktivity se dostatečně zásadním způsobem neprojevovaly na běloruské opoziční scéně. Takové odůvodnění je v rozporu se smyslem tohoto ustanovení. Není možné od každého řadového občana, byť uvědomělého a politicky aktivního, očekávat, že jeho činnost bude zásadním způsobem ovlivňovat opoziční struktury. Členství v politické straně je jednou, nikoli jedinou možností, jak mohou být jednotlivci účastni veřejného života a dávat najevo své politické názory. Ze samotné skutečnosti, že dotyčný nebyl členem, ale pouze sympatizantem opoziční politické strany, nelze dovozovat, že neprojevil dostatečně svůj politický názor. To platí tím spíše, pokud se jedná o zemi, kde pouhá účast na demonstracích organizovaných opozičními stranami obvykle způsobuje perzekuci ze strany orgánů státní moci. Předpokladem naplnění pojmu pronásledování pro uplatňování politických práv a svobod proto je, aby žadatel o azyl nějaký politický názor měl, dokázal jej adekvátním způsobem prezentovat, a věrohodně popsal příkoří, kterého se mu právě z těchto důvodů dostalo.

Kasační důvod podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. tak byl naplněn, neboť městský soud nesprávně posoudil právní otázku, zda stěžovatelce měla být udělena (prodloužena) doplňková ochrana.“.

Z odůvodnění citovaného rozsudku vyplývá jednoznačný postoj Nejvyššího správního soudu k žádosti matky stěžovatele o udělení doplňkové ochrany, který je vodítkem pro městský soud, jež musí ve věci znovu rozhodnout.

Namítá-li v projednávané věci stěžovatel v kasační stížnosti, že ani ministerstvo, ani městský soud při svém rozhodování nezohlednily nebezpečí represe ze strany běloruských státních orgánů v podobě trestního stíhání jeho matky, že problémy spočívající v možném uvěznění jeho matky za opoziční činnost by měly dopady na jeho osobu a že jeho matka již nemá rodiče a v případě, že by byla uvězněna a vystavena represi státních orgánů, neměl by se o něho kdo postarat, pak z takto formulovaných stížních důvodů vyplývá, že stěžovatel jako žadatel o udělení mezinárodní ochrany je již vzhledem ke svému útlému věku bezprostředně svázán s osudem své matky, zejména potud, pokud by se musela vrátit do země svého původu.

Městskému soudu je třeba vytknout, že i když ve stejný den rozhodoval jak ve věci matky stěžovatele, tak i ve věci stěžovatele) dochází k rozdílným závěrům, pokud jde o angažovanost a pronásledování matky stěžovatele. Např. v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 7. 2011, č. j. 2 Azs 18/2011 - 86, kterým byl zrušen rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 27. 8. 2010, č. j. 4 Az 20/2009 - 29, je na č.l. 87 konstatováno, že *„Stěžovatelka dle svých slov jako stoupenkyně opozice roznášela protirežimní letáky. V důsledku toho se o ni a jejího manžela zajímala policie, která je vyzvala, aby svědčili proti jednomu z jejich společných přátel, který byl pro opoziční aktivity trestně stíhán. Stěžovatelka se v Bělorusku účastnila demonstrací proti Lukašenkovu režimu a v této činnosti pokračuje i na území ČR"* a tato aktivita je podrobně rozváděna v dalších částech odůvodnění rozsudku. Naproti tomu v rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 27. 8. 2010, č. j. 4 Az 21/2009 - 30, je na str. 4 konstatováno, že matka stěžovatele nebyla ve své vlasti pronásledována a z toho lze dovodit, že by ani stěžovateli pronásledování nehrozilo, a že jí nehrozí v případě návratu žádná újma, která by tak neměla hrozit ani jejímu synovi.

Za situace, kdy stěžovatel jako žadatel o udělení mezinárodní ochrany je již vzhledem ke svému útlému věku bezprostředně svázán s osudem své matky, zejména potud, pokud by se musela vrátit do země svého původu, a odvozuje důvody své kasační stížnosti od osudu své matky, musí být v řízení ve věci vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 4 Az 21/2009 postavena najisto politická angažovanost matky stěžovatele, její opoziční činnost a pronásledování v Bělorusku.

Nejvyšší správní soud proto ze shora uvedených důvodů [§ 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.] zrušil napadený rozsudek městského soudu a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 s. ř. s.). Nejvyšší správní soud rozhodl o kasační stížnosti rozsudkem bez jednání, protože mu takový postup umožňuje ustanovení § 109 odst. 1 s. ř. s.

V dalším řízení bude na městském soudu, aby se znovu zabýval všemi žalobními námitkami s cílem objasnit zásadní otázku, a to politické angažovanosti matky stěžovatele, její opoziční činnost a pronásledování v Bělorusku, své závěry konfrontoval se závěry, k nimž dospěl Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 20. 7. 2011, č. j. 2 Azs 18/2011 - 86, a s přihlédnutím k výše uvedeným zásadám o žalobě stěžovatele rozhodl.

Ve smyslu ust. § 110 odst. 3 s. ř. s. je městský soud vázán právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem ve zrušovacím rozhodnutí.

V novém rozhodnutí městský soud rozhodne i o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku n e j s o u opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 22. září 2011

JUDr. Eliška
Cihlářová
předsedkyně senátu